

Mrest soma u NR Mađarskoj

U Mađarskoj postoji zaista bogata tradicija u gajenju mlađi soma. Danas se u Mađarskoj ne može zamisliti ni jedna akcija poribljavanja otvorenih i drugih voda, a da se ne uključi i mlađ soma.

Imajući u vidu značaj ove ribe kao objekta za poribljavanje, važnost u sportskom ribolovu, kvalitet mesa soma, kao i njegovu veliku potražnju na domaćem i inostranom tržištu — razumljiv je interes ribarskih stručnjaka u Mađarskoj za mrest ove ribe.

Ribarske zadruge imaju zajednički Centar za proizvodnju mladunaca za poribljavanje u Dinješu. Pored šarana, štuke i smuđa — velika pažnja se poklanja i proizvodnji mladunaca soma.

Pod rukovodstvom poznatog ihtiologa Ing. Antalfi Tonija ovaj Centar uspešno proizvodi svake godine znatne količine jednogodišnjih mladunaca soma.

Prikazaćemo neke momente iz tehnologije mresta soma, koji su karakteristični za sistem, koji se primenjuje u Dinješu.

Matrice soma žive zajedno u zimovnicima do kraja marta. Naime, ovde se stavljaju u jesen uz dodavanje dovoljnih količina sitne bele ribe. Obično se doda sitne bele ribe u duploj količini u odnosu na težinu samih matica. Matice se hrane samo do marta meseca. U martu se vrši razlučivanje po polovima na osnovu osobenih znakova: veličina stomaka, boja, znaci na polnim organima i dr. Matice razdvojene po polovima stave se u posebne zimovnike. U ovom momentu prestaje svaka ishrana matica.

Treba naročitu pažnju obratiti na deobu matica po polovima, jer je to inače dosta teško. Ako je potpun mir u zimovnicima, gde se nalaze matice, to znači da je deoba po polovima u potpunosti uspela. Ako se pak prijeti uznemirenost i jurnjava matica, to je znak da podela nije uspela, pa je u takvim slučajevima potrebno ponoviti razlučivanje u celom zimovniku.

Za mrest su najpogodnije matice od 8 do 14 kg po komadu. Ikrenje nastupa krajem aprila i početkom maja (oko desetog maja). Važno je obratiti pažnju da u zimovniku, gde će se obaviti mrest, ne bude uopšte trave u vodi. Od mera za pripremu zimovnika treba spomenuti zakrećavanje negašenim krečnim prahom 5—10 kg po 1 m². Posle ovoga zimovnik se jedamput totalno ispere.

Matice se pre mresta obavezno kupaju i to 10—15 dana pred ikrenje matice se tretiraju u rastvoru kalium bihromata. Doziranje se vrši

na sledeći način: na 100 litara vode doda se 1 litar 3‰ rastvora kalium bihromata na 5—10°C. Ovo se ponovi dva puta. Treća kupka se po pravilu razlikuje od prethodne dve i dozira se: na 100 litara vode dodaje se 5 dkg malihitnog zelenila. Riba s tretira 2—3 minuta. Period kupki sa izvesnim pauzama traje oko 10—15 dana. U 100 litara vode može se tretirati oko 200 kg ribe.

Neposredno pred mrest u zimovnike se stave specijalno izrađena gnezda. To su po pravilu trokake piramide čije je dno i stranice isprepletene vrbovim korenjem (advetivnim izraštajima). Svako gnezdo se dobro pobode u dno zimovnika.

U jedan zimovnik stavlja se ukupno tri gnezda. Na tri gnezda u jednom zimovniku dolaze četiri garniture matica (garnitura čini jedan mužjak i jedna ženka). Gnezda se montiraju u zimovnike kada temperatura vode dostigne 20°C.

Kod postavljanja gnezda treba obratiti pažnju da vrh gnezda bude na 10 cm ispod vodene površine.

Od momenta postavljanja gnezda vrši se svakodnevna kontrola gnezda. Mrest se obično obavi od 17 časova do ponoći. Nakon izvršenog mresta više se ne zapažaju nikakvi pokreti matica, koji su karakteristični za pokrete u fazi mresta. Po završetku mresta gnezda se vade iz zimovnika i prenose ili u mrestilišta ili u mladičnjake u specijalnim sanducima sa travom. Nakon 50—60 časova po izvršenom mrestu započinje valjenje larvi. Ako se gnezda stave u mrestilišta, tada se larve tu izvale i dalje drže kao i šaranske larve. Međutim, izvaljene larve u sanducima ostaju 14—15 dana dok ne dobiju sivu boju. Tu se mlađ soma prihranjuje dodatnom hranom, planktonom i sl.

1963. godine na ribnjaku u Sarvašu vršeno je hipofiziranje matica soma, koje su se potom izmrestile na gnezdima u betonskim bazenima. Matica soma, koje se jedno hipofizirala, više se nije mrestila.

Od oplodene ikre do jeseni ostaje oko 10‰ ribica od 3—10 dkg/kom. Obično se u mladičnjak, gde se gaji mlađ soma, stave i matice šarana čiji mlađ služi mladuncima soma za ishranu. Ikra soma se ne može stavljati u cuger aparate, pošto je opna slaba i ne može izdržati odstranjivanje lepljivosti.

Matice se posle mresta premeštaju u matičnjake ili specijalne kanale, gde ostaju do jeseni.

Ishrani mlada soma poklanja se posebna pažnja u svim fazama uzrasta, u čemu ribnjačari u Mađarskoj imaju velika iskustva.